

ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНИМ БОРГОМ УКРАЇНИ

Державний борг є дуже важливим елементом ринкової економіки будь якої країни. У разі його ефективного використання він виступає додатковим ресурсом для розвитку національного господарства. При неефективному використанні стає важким тягарем для бюджету як наслідок для громадян країни. Актуальним питанням, що турбує Україну впродовж останніх років є саме проблеми управління та обслуговування державного боргу.

Однією з найважливіших проблем на даному етапі розвитку економіки України є дефіцит грошових коштів. Як складова частина економічної системи, держаний борг, впливає на всі основні елементи економіки, тому це зумовлює необхідність стабілізації фінансової системи країни через ефективне управління запозиченнями.

Управління державним боргом потрібно розглядати як циклічний і багатостадійний процес, що включає в себе три стадії: залучення – використання – погашення.

Головною метою управління державним боргом є забезпечення платоспроможності держави та формування джерел погашення державного боргу. Управління боргом держави повинно бути спрямоване на мінімізацію витрат держави та населення [1].

Для визначення основних проблем управління державним боргом доцільно розглянути динаміку внутрішнього та зовнішнього державного боргу (табл. 1).

Таблиця 1

Державний та гарантований державою борг України з 2014 по 2018 рр. у млрд. дол. США

	31.12.2013	31.12.2014	31.12.2015	31.12.2016	31.12.2017
Державний борг	60,08	60,06	55,59	60,71	65,33
Внутрішній борг	32,15	29,24	21,17	24,66	26,84
Зовнішній борг	27,93	30,82	34,43	36,05	38,49
Гарантований державою борг	13,03	9,75	9,91	10,26	10,97
Внутрішній борг	3,39	1,77	0,89	0,70	0,47
Зовнішній борг	9,64	7,99	9,02	9,56	10,50

Джерело: [2]

Аналізуючи дані, можна сказати, що зберігається тенденція до збільшення державного боргу країни. На кінець 2017 року державний борг становив 76331,1 млн. дол. США. Роками найбільш інтенсивного боргового зростання можна назвати 2016–2017 рр., які характеризуються загостренням економічної нестабільності країни внаслідок високих валютних ризиків запозичень, а також політичної, фінансово-економічної та банківської кризи. Аналізуючи структуру державного боргу країни можна зробити висновок, що протягом всього періоду у структурі боргу України переважає зовнішній борг, що у середньому складає 61,8 % [3].

До основних чинників збільшення рівня державного боргу в 2016–2017 роках варто віднести:

- покриття бюджетного дефіциту державними запозиченнями;
- економічна криза;
- криза політичної системи;
- військові дії на території держави [4].

Однією з основних причин виникнення та зростання державного боргу в Україні є дефіцит державного бюджету та постійний дефіцит платіжного балансу країни. Для фінансування дефіциту Державного бюджету України залучаються кошти міжнародних фінансових організацій. Проблема управління державним боргом полягає в забезпеченні платоспроможності держави, реальних джерел погашення державного боргу [5].

Наслідком неефективної боргової політики та практичною відсутністю боргової стратегії є спрямування значної частини державних запозичень на фінансування дефіциту

державного бюджету в той момент, коли лише незначна частина орієнтована на реальний сектор економіки, підтримку стратегічних галузей, та підтримку інноваційних проектів [4].

Ще одним чинником збільшення державного боргу є криза економічної та політичної систем, яка загострилась у 2016–2017 рр. через тривалі військові дії які проходили на території держави.

Тому для зменшення рівня державного боргу та покращення методів управління необхідно:

- удосконалення нормативно-правової бази з питань управління державним боргом;
- проведення аналізу й оцінки ризиків, пов'язаних із державним боргом;
- перегляд напрямів фінансування державних запозичень;
- активна політика щодо забезпечення зростання ВВП.

Отже, управління державним боргом в Україні на даному етапі розвитку має досить багато проблем, які гальмують розвиток економіки в цілому. Однією з головних проблем є розробка ефективної стратегії управління. Для її вирішення необхідна узгоджена взаємодія всіх відомств та установ, що відповідають за здійснення процесу управління на всіх його етапах. Уряд має сформувати ефективну та діючу систему управління боргом, яка забезпечила б при цьому фінансову стабільність. Важливими напрямками удосконалення боргової політики в першу чергу є вирішення питання бюджетної економії на всіх рівнях, використання запозичень для реального сектору економіки, орієнтація на внутрішній ринок.

Список використаних джерел:

1. Молчанова А.Ю. Державний борг України: механізм управління та обслуговування / А.Ю. Молчанова // Актуальні проблеми економіки та управління в умовах системної кризи. – Львів: МАУП, 2016. – С. 40–42.

2. Офіційний сайт Міністерства фінансів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.minfin.gov.ua>

3. Колупаєва І.В. Управління державним боргом: аналіз, методи на напрями вдосконалення / І.В. Колупаєва // Вісник Волинського інституту економіки та менеджменту. – Луцьк, 2018. – №20. – С. 140–150.

4. Борисюк О.В. Шляхи оптимізації державного боргу в сучасних умовах / Економічний часопис Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки: журнал / уклад. Любов Григорівна Ліпич, Мирослава Богданівна Кулинич. – Луцьк: Вежа-Друк, 2015. – № 1. – с. 39–43.

5. Сальникова Т.В. Державний борг України: оцінка та напрями підвищення ефективності управління / Т.В. Сальникова // Економічний вісник університету. – 2017. – Вип. 33(1). – С. 386–387.